

รัก

หลังราชบัลลังก์
และ
สนม
พระจอมเกล้า

เรื่องราวความรักในรั้วในวัง
เขียนขึ้นในมุมมองลับกับพงศาวดารจากอารมณ์ของ “ยาขอบ”
และงานแปลจากพจนานุกรมภาษาอังกฤษ ที่ได้วิพากษ์วิจารณ์กันเกรียวกราว
ด้วยถ้อยคำอันโดดเด่นและสำนวนภาษาอันมีเสน่ห์

ยาขอบ

รักหลังราชบัลลังก์

และ

สนมพระจอมเกล้า

“ยาขอบ” ประพันธ์เรื่อง

รักหลังราชบัลลังก์ และสนมพระจอมเกล้า

ยาขอบ

ราคา ๒๒๕ บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

ยาขอบ

รักหลังราชบัลลังก์ และสนมพระจอมเกล้า.--กรุงเทพฯ : บันทึกสยาม, ๒๕๖๗.
๒๒๕ หน้า.

๑. นวนิยายไทย. ๒. นวนิยายประวัติศาสตร์ไทย. I. ชื่อเรื่อง

๘๙๕.๙๑๑๓

ISBN. ๙๗๘-๖๑๖-๕๗๘-๙๓๙-๕

ที่ปรึกษากฎหมาย อนันต์ แยมเกษร น.บ. น.ม. นศ.ม.
บรรณาธิการอำนวยการ วิภาวี เฉลิมชัยวัฒน์
บรรณาธิการบริหาร ประเวท แแดงดา
ผู้เขียน ยาขอบ
บรรณาธิการ มนตรา อัปสราเลิศศรีศรีมี
กองบรรณาธิการ มาริสา ไกรถาวร พัทธิธีรา เจริญหทัยรัตน์
นิตานารถ ไซติมาภรณ์
พิสูจน์อักษร อรกานต์ ตั้งรัตนโกศาคิน
ศิลปกรรม กณิศ สมิตาจิต

© ได้รับอนุญาตจัดพิมพ์จากเจ้าของลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับเพิ่มเติม) พ.ศ. ๒๕๕๘
ห้ามลอกเลียนส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้ มิเช่นนั้นจะถือว่าละเมิดลิขสิทธิ์และมีความผิดทางอาญา

จัดพิมพ์โดย

สำนักพิมพ์ บันทึกสยาม

ในเครือบริษัท เพชรประกาย จำกัด

๘๑ อาคารเพชรประกาย ถนนเสรีไทย

แขวงมีนบุรี เขตมีนบุรี กรุงเทพฯ ๑๐๕๑๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๕๔๐ ๕๕๓๕ # ๑๐๓ โทรสาร ๐ ๒๕๔๐ ๕๕๖๘

Homepage : <http://www.phetpraguay.com>

พิมพ์ที่

บริษัท พี เอ็น เค แอนด์ สกายพริ้นติงส์ จำกัด

๕ ซอยมาเจริญ ๑ แยก ๑ ถนนมาเจริญ

แขวงหนองค้างพลู เขตหนองแขม กรุงเทพฯ ๑๐๑๖๐

จัดจำหน่ายโดย

บริษัท เพชรประกาย จำกัด

๘๑ อาคารเพชรประกาย ถนนเสรีไทย

แขวงมีนบุรี เขตมีนบุรี กรุงเทพฯ ๑๐๕๑๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๕๔๐ ๕๕๓๕ # ๑๐๓ โทรสาร ๐ ๒๕๔๐ ๕๕๖๘

Homepage : <http://www.phetpraguay.com>

ความรักที่ไม่อาจเอ่ยนาม
หัวใจที่ถูกจองจำ
ด้วยอำนาจและราชประเพณี
เมื่อผู้ถูกตัดสิน
ในประวัติศาสตร์
มีเสียงของตนเอง
เรื่องราวหลังราชบัลลังก์
จึงถูกเล่าใหม่...
ด้วยหัวใจมนุษย์

คำนำสำนักพิมพ์

วรรณกรรมอิงประวัติศาสตร์มิได้มีหน้าที่เพียงบันทึกเหตุการณ์ หากแต่ทำหน้าที่เปิดประตูสู่ความเข้าใจในชีวิต ความคิด และหัวใจของผู้คนในอดีต หนังสือรักหลังราชบัลลังก์ และสนมพระจอมเกล้า คือหนึ่งในงานเขียนที่สะท้อนคุณค่าดังกล่าวอย่างชัดเจน ผ่านการถ่ายทอดเรื่องราวซึ่งยังร่าเริงอยู่ในพงศาวดาร แต่แตกกิ่งก้านออกมาในมิติของความเป็นมนุษย์อย่างลึกซึ้ง ในประวัติศาสตร์ มีบุคคลจำนวนมากน้อยที่ถูกจารึกไว้ด้วยถ้อยคำตัดสินอย่างเด็ดขาด ถูกวางตำแหน่งเป็น “ผู้ผิด” หรือ “ผู้ชั่ว” โดยปราศจากพื้นที่ให้หัวใจได้อธิบายตนเอง งานเขียนเล่มนี้เลือกจะถอยออกจากกรอบของคำตัดสินนั้น แล้วมองเรื่องราวเดิมผ่านสายตาดีกด้านหนึ่ง ด้านที่มองเห็นชีวิต ความรัก ความหวาดกลัว และความจำเป็นซึ่งบีบบังคับมนุษย์ให้ต้องเลือกกระทำในหนทางที่ไม่อาจหวนกลับ

เรื่องราวในเล่มจะพาผู้อ่านย้อนเข้าสู่บรรยากาศของราชสำนัก และสังคมในอดีต อันเต็มไปด้วยกฎระเบียบ ศักดินา และขนบธรรมเนียมที่เคร่งครัด ทว่าในกรอบอันแข็งแกร่งนั้น ความรักกลับแทรกซึมเข้ามาอย่างเงียบงันและทรงพลัง ความรักซึ่งมิได้ดำรงอยู่เพียงในฐานะความรู้สึกงดงาม หากยังเป็นแรงผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การตัดสินใจและโศกนาฏกรรมที่สั่นสะเทือนทั้งชีวิตส่วนบุคคลและหน้าประวัติศาสตร์

ผู้เขียนได้ถ่ายทอดความสัมพันธ์ของตัวละครด้วยความละเอียดอ่อน มิใช่เพื่อยกย่องหรือกล่าวโทษ หากเพื่อให้ผู้อ่านได้มองเห็นมนุษย์ที่มีเลือดเนื้ออยู่เบื้องหลังชื่อตำแหน่งและบรรดาศักดิ์ ชีวิตที่ต้องเผชิญแรงกดดันจากอำนาจ การเมือง และความคาดหวังของสังคม การเล่าเรื่องจึงมิใช่เพียงการร้อยเรียงเหตุการณ์ หากเป็นการชวนผู้อ่านตั้งคำถามต่อเส้นแบ่งระหว่าง “ความผิด” กับ “ความจำเป็น” ระหว่าง “บาป” กับ “ความรัก” หนังสือเล่มนี้ยังสะท้อนความงดงามของภาษาและจังหวะการเล่าเรื่องที่สอดคล้องกับยุคสมัย ทำให้บรรยากาศของอดีตค่อยๆ ปรากฏขึ้นอย่างมีชีวิตชีวา ผู้อ่านจะได้สัมผัสทั้งความสง่างาม ความอึดอัด และความเปราะบางของชีวิตผู้คนในราชสำนัก ผ่านถ้อยคำที่พาอารมณ์ไหลไปอย่างต่อเนื่อง หนังสือเล่มนี้จึงไม่เพียงมอบวรรณกรรมแห่งการอ่าน หากยังเปิดพื้นที่ให้เกิดการใคร่ครวญอย่างลุ่มลึก

รักหลังราชบัลลังก์ และสนมพระจอมเกล้าเป็นงานเขียนที่ช่วยเติมเต็มมิติของวรรณกรรมอิงประวัติศาสตร์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ด้วยการเชื่อมโยงข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์เข้ากับความเข้าใจในธรรมชาติของมนุษย์ ผู้อ่านมิจำเป็นต้องมีพื้นความรู้ด้านประวัติศาสตร์มาก่อน หากสามารถเข้าถึงเรื่องราวได้ผ่านอารมณ์ ความรู้สึก และคำถามที่ยังร่วมสมัยเสมอ

บรรณาธิการ

คำนำผู้เขียน

หนังสือเล่มนี้เริ่มต้นจากคำถามง่าย ๆ ที่ติดอยู่ในใจข้าพเจ้าเป็นเวลานาน ว่าเหตุใดบุคคลบางคนในหน้าประวัติศาสตร์จึงถูกจดจำด้วยคำตัดสินเพียงไม่กี่คำ ทั้งที่ชีวิตหนึ่งย่อมประกอบด้วยเรื่องราว ความรู้สึก และเหตุปัจจัยมากมายกว่านั้น เมื่อได้อ่านและทบทวนพงศาวดาร ข้าพเจ้าพบว่าเสียงของหัวใจมนุษย์มักเลือนหายไป เหลือไว้เพียงผลลัพธ์ของเหตุการณ์ และบทสรุปที่ถูกเลือกบันทึก

รักหลังราชบัลลังก์ และสนมพระจอมเกล้า จึงถือกำเนิดขึ้นจากความตั้งใจที่จะเล่า “อีกด้านหนึ่ง” ของเรื่องราว มิใช่เพื่อโต้แย้งประวัติศาสตร์ หากเพื่อเติมเต็มสิ่งที่ประวัติศาสตร์ไม่อาจกล่าวถึง นั่นคือความรู้สึกนึกคิดของผู้คนที่ต้องดำรงชีวิตอยู่ภายใต้กรอบอำนาจ ขนบธรรมเนียม และความคาดหวังอันหนักหน่วงของสังคมในยุคนั้น

ในโลกของราชสำนัก ทุกการกระทำมิได้เป็นของตนเองเพียงผู้เดียว หากเชื่อมโยงกับตำแหน่ง หน้าที่ และภาพลักษณ์ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ความรักซึ่งควรเป็นเรื่องของหัวใจ กลับกลายเป็นสิ่งต้องห้าม เป็นความลับ และในหลายครั้ง เป็นจุดเริ่มต้นของโศกนาฏกรรม ข้าพเจ้ามองว่าความรักในบริบทนี้ มิใช่เพียงอารมณ์อ่อนไหว หากเป็นพลังที่ทำให้ทายระเบียบของสังคม และเปิดเผยความเปราะบางของมนุษย์ได้อย่างชัดเจนที่สุด

ระหว่างการเขียน ข้าพเจ้ามิได้พยายามทำให้ตัวละคร “ดี” หรือ “น่าสงสาร” หากพยายามทำให้พวกเขา “มีชีวิต” มีเหตุผล มีความกลัว มีความปรารถนา และมีช่วงเวลาที่ต้องเลือกในสิ่งซึ่งไม่มีคำตอบถูกหรือผิดอย่างแท้จริง บางการตัดสินใจอาจนำไปสู่ผลลัพธ์อันโหดร้าย ทว่าเมื่อมองจากจุดที่พวกเขาอยู่นอยู่ การเลือกนั้นอาจเป็นทางเดียวที่มนุษย์คนหนึ่งพึงทำได้ การเขียนเรื่องนี้เป็นการเดินทางที่เต็มไปด้วยความระมัดระวัง ระหว่างข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์กับพื้นที่ของจินตนาการ ข้าพเจ้าตระหนักดีว่าทุกถ้อยคำที่เขียน อาจกระทบต่อความเชื่อ ความรู้สึก และการรับรู้ของผู้อ่าน แต่ขณะเดียวกัน ข้าพเจ้าก็เชื่อมั่นว่าวรรณกรรมมีหน้าที่ตั้งคำถาม ไม่ใช่เพียงตอกย้ำคำตอบเดิมๆ ที่มีอยู่แล้ว

หากเรื่องราวในเล่มนี้ทำให้ผู้อ่านรู้สึกสับสน ลังเล หรือย้อนถามตัวเองว่า หากเป็นเราอยู่ในสถานการณ์เดียวกัน จะเลือกทางใด ข้าพเจ้าเห็นว่านั่นคือคุณค่าของการอ่าน เพราะความเข้าใจในมนุษย์มิได้เกิดจากการตัดสิน หากเกิดจากการพยายามมองโลกผ่านสายตาของผู้อื่น แม้เพียงชั่วขณะหนึ่ง

ข้าพเจ้าไม่คาดหวังให้ทุกคนเห็นพ้องกับมุมมองในหนังสือเล่มนี้ แต่อยากให้อ่านเปิดใจรับฟังเสียงที่อาจไม่เคยได้ยิน เสียงของผู้หญิง ผู้ถูกลืมน และผู้ที่ไม่เคยมีโอกาสอธิบายตนเองในหน้าประวัติศาสตร์ หากผู้อ่านสามารถสัมผัสถึงความรัก ความเจ็บปวด และความเป็นมนุษย์ของตัวละครเหล่านั้นได้ ไม่ว่าจะด้วยความเข้าใจหรือความอาลัย นั่นคือสิ่งที่ข้าพเจ้าถือว่างานเขียนได้ทำหน้าที่ของมันแล้ว

สารบัญ

รักหลังราชบัลลังก์

๙

สนมพระจอมเกล้า

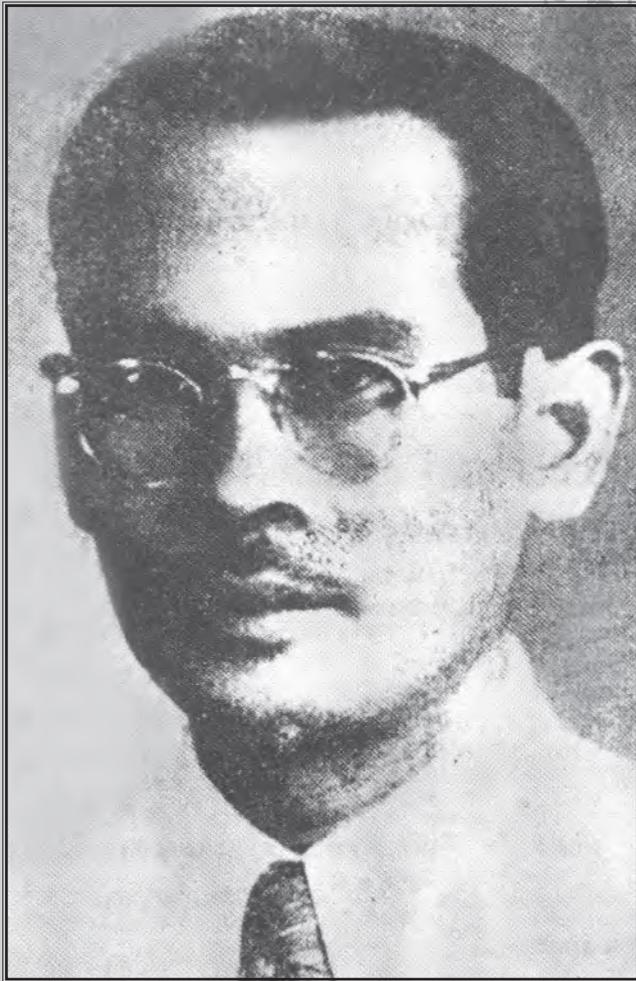
๑๔๗

รักหลังราชบัลลังก์

ยาขอบ

รักหลังราชบัลลังก์

มาเข้าใจกันเสียก่อน

ก่อนคลำคิดมาถึงชื่อ “รักหลังราชบัลลังก์” นี้ ข้าพเจ้าผ่านชื่อ ‘คนชั่วช้าที่น่ารัก’ มาก่อนทั้งพอใจยิ่งกว่าแต่เมื่อทบทวนถึงว่า นอกจากจะเป็นชื่อซึ่งไม่ช่วยให้ผู้ฟังคาดโคมหน้าไปทางเรื่องเลี่ยนทำนองพงศาวดารแล้ว ยังฟังเป็นชื่อแผลงๆ เสียนี้กระไร ดังนั้นจึงขำคิดมาใช้ชื่อเรื่องดูจปรากฎอยู่นี้

อย่างไรก็ดี ข้าพเจ้าไม่อาจอดเสียตายชื่อ ‘คนชั่วช้าที่น่ารัก’ เสียได้ โดยถึงแม้จะบกพร่องในเหตุผลอื่น แต่ก็ตรงกับควมที่ควรเป็นไปได้ของตัวสำคัญในท้องเรื่องเสียจริงๆ เพราะเรื่องที่จะเริ่มเขียนใหม่นี้ เป็นเรื่องของคนชั่วช้าแต่ครั้งกระโน้นและยังคงเป็นคนชั่วในความรู้สึกของคนไทยมาตราบเท่าทุกวันนี้ด้วย แม้ชีวิตในระยะเวลาหนึ่งของคนคนนี้จะจักได้เข้าแล้วซึ่งพระราชพิธีราชาภิเษก มีความเป็นอยู่ด้วยฐานะพญามหากษัตริย์ ผู้บันทึกพงศาวดารซึ่งเป็นบุคคลที่ควรเคารพ ความจริงในการบันทึกยิ่งกว่าบุคคลประเภทอื่นทั้งหมดก็ไม่บันทึกว่า

เขาเป็นกษัตริย์ ไม่นับเป็นพระเจ้าแผ่นดินหากได้บันทึกด้วยความเห็น
ว่าเขาเป็นโจรลักราชสมบัติ และซ้ำว่าเขาเป็นคนหนักในกามคุณ คนทรยศ
คนฆ่าคน คนผู้ก่อความเดือดร้อน สรุปลือคือคนชั่วช้า...ขุนวรวงษาอิราช

ขุนวรวงษา ผู้ชั่วช้าตลอดมาทุกกาลทุกสมัย!

แต่อันใดเล่าที่ให้ข้าพเจ้าคิดเห็นไปว่าคนคนนี้เป็นคนชั่วช้าที่
น่ารัก?

จะมีอันใดที่ลึกลับก็หาไม่ได้ หากเป็นเพียงแต่ข้าพเจ้ามองและ
ใคร่ครวญถึงชีวิตของขุนวรวงษาอิราชอย่างเทียบชีวิตปุถุชนคนธรรมดา
ฟังจะเป็น คือให้ประกอบกรรมดีและชั่วลงไปในบางโอกาส ก็เพราะ
เหตุการณ์ใกล้ชิดพัวพันตนบังคับให้เป็นไป เพื่อพิเคราะห์ความจริงข้อนี้
ให้ง่ายเข้า เราจำจะยกขุนวรวงษาเท่าที่ปรากฏในพงศาวดารขึ้นมา
ค่านึงดู

พงศาวดารปล่อยตัวขุนวรวงษาออกมาปรากฏเป็นคราวแรก
เมื่อตอนแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์ประพาสหอพระข้างฝ่ายหน้า แล้วขุนวรวง-
ษาซึ่งขณะนั้นยังเป็นพันบุตรศรีเทพ ก็สำแดงตนออกมาจากพงศาวดาร
ในตำแหน่งผู้เฝ้าหอนั้น พงศาวดารยืนยันว่าความรักชนิดแรก
พบได้เกิดแก่นางแม่อยู่หัว โดยใช้บันทึกว่า “พอทอดพระเนตรเห็น
ก็มีความเสนหารักใคร่” จึงภายหลังส่งเมียงหมากออกมาพระราชทาน
ฝ่ายผู้รับก็ลวงรู้พระอภัยและส่งดอกจำปาเข้ามาถวายเป็นการ
หยิ่งพระทัย การเป็นชู้ก็เกิดขึ้นโดยทั้งสองเข้าใจคิดหมากและดอกไม้
นั้น ต่อมานางแม่อยู่หัวอยากให้ชู้รักได้อ่านาจราชสมบัติก็แต่งตั้งให้
เป็นผู้ใหญ่คุมไพร่สมสังกัด ครั้นขุนนางผู้หนึ่งผู้ใดซุบซิบนิทาเรื่องนี้
ข้าราชการผู้นั้นๆ ก็ถูกฆ่า อยู่มาแม่อยู่หัวมีครมร์ จำเป็นต้องประกาศ
ความเป็นเมียขุนวรวงษาเปิดเผยเสียแล้ว จึงต้องไขกิโลบายปลดพระ

ยอดฟ้าผู้บุตรอายุ ๑๑ ปี ออกจากตำแหน่ง โดยยกความเยาว์ชันษา ขึ้นอ้าง แล้วขุนวรวงษาธิราชก็ก้าวขึ้นเป็นผู้สำเร็จราชการ และก้าว ขึ้นสู่พิธีราชาภิเษก “เป็นเจ้าพิภพกรุงเทพทวารวดีศรีอยุธยา” แต่บัดนั้น ต่อมาพระยอดฟ้าตาย บางแห่งว่าถูกลมรดากับพระเจ้าแผ่นดินคือ พ่อเลี้ยงประหารชีวิต บ้างก็ว่าถูกลอบวางยาพิษ เมื่อการมาเป็นเช่นนั้น ข้าราชการคนสำคัญสี่ท่านซึ่งมีความจงรักภักดีในพระมหากษัตริย์ ราชสามีแม่ศรีสุดาจันทร์คนแรก ก็ร่วมใจกันฆ่าขุนวรวงษาธิราชกับแม่นาง อยู่หัวพร้อมด้วยลูกน้อยของคนทั้งสองเสีย

จากเรื่องราวดังนี้ ขุนวรวงษาก็ได้เป็นคนหนักในกามคุณ เป็น คนทรยศ เป็นคนฆ่าคน และผู้ก่อความเดือดร้อน ตลอดจนเป็นโจรลัก ราชสมบัติในพงศาวดาร

แต่เราจะเริ่มพิเคราะห์ขุนวรวงษาธิราชในแง่ของชีวิตปุถุชนคน ธรรมดาบ้าง เริ่มแต่จุดใหญ่ที่บันดาลให้เกิดเรื่องราวอันน่าระหวาง คนในพงศาวดารคู่หนึ่งคือ-ความรัก!

ข้าพเจ้าไม่เข้าใจว่า ทำไม เมื่อแม่มาย้วตายแต่ยังสาวอายุ ๓๐ ปี กับผู้ชายซึ่งอายุอาจอ่อนกว่าบ้างเกิดพิสมัยรักใคร่กันนั้นจึงถือเป็น ความผิด! หรือถ้าจะด้วยความเป็นเจ้าเป็นข้าต่างวรรณะซึ่งกันและกัน ก็ ความรักนั้นมีอะไรกีดกันได้? อย่าว่าแต่ความแตกต่างของชั้นวรรณะเลย แม้ลัทธิศาสนาที่ยึดกันไม่ได้ ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นบอกถึงพระนางโดมิโก พระเจ้าแผ่นดินผู้หญิงพระองค์หนึ่งของประเทศอาทิตย์อุทัย รักกับ นักบวชแห่งพุทธ นี่คือนิทานแห่งความรัก แล้วเราจะเอาผิดอะไรหนัก หนักกับความรักที่ผิดแต่ในด้านต่างชั้นวรรณะเช่นแม่อยู่หัวมาย้วและ เจ้าหนุ่มผู้เฝ้าหอพระ

แต่บางทีเมื่อ ๔๐๐ ปีก่อน ซึ่งเป็นสมัยขุนวรวงษาธิราชนั้น

ความรู้สึกในเรื่องชั้นวรรณะของบุคคลยังจับอกจับใจคนไทยอย่างยิ่ง ขนบธรรมเนียมสถานให้คนชั้นข้าไม่กล้ามองสบตาเจ้าขุนมูลนาย นัยน์ตาคนชั้นข้าจะมีเกียรติยศมอง ก็ควรมองแต่ไม่เกินหน้าแข้งหัวเข่าของเหล่าท่านผู้อยู่ในตระกูลวงศ์อันยิ่งใหญ่ ด้วยความรู้สึกเช่นนั้น จึงไม่ทำให้คนในสมัยนั้นมีเหตุผล พุดกันในแง่ธรรมดาของเรื่องรักแล้วเกิดความเห็นอกเห็นใจโดยควร คนสมัยนั้นจะพุดกันแต่ในด้านด่าแข่ง เมื่อชี้ครอกชี้ข้าเขย่งขึ้นไปรักเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดิน และจะยิ่งเจ็บแค้นเมื่อคนต่ำต้อยนั้นกลับได้รับความพิสมัยไหลหลั่งลงมาจากพระนางเธอ

อาจเพราะความรู้สึกของอกข่องใจเรื่องชั้นวรรณะและด้วยความแค้นนี้เอง ใครก็ตามที่บันทึกพงศาวดารในยุคหน้านั้นมอมความรักของคนคู่หนึ่งอย่างใช้ความพยายามจะให้ความรักรายนี้เป็นที่น่าเกลียดไสมม ฝ่ายหญิงให้เป็นหญิงทรลักษณ์เห็นผู้ชายก็หลง ฝ่ายชายก็เป็นคนทะเลื่องลวนลาม ทั้งคู่ดำเนินความสวาทต่อกันรวดเร็วจนเหลือเชื่อ หมากหอหนึ่งกับดอกจำปาต่างก็รู้สึกว่าจะต้องกอดคอกันสู่หน้ากับความเสื่อมเสียอัปอายชนิดนิบหายวายป่วงเสียแล้ว ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการสัมพันธ์ของคนทั้งสองถูกจุดให้ต่ำลงมาทั้งหมดด้วยความต้องการอย่างเดียว คือจะให้สมลักษณะที่คนชั่วช้าพึงกระทำเท่านั้น จะเห็นได้ว่าผู้บันทึกพงศาวดารได้ใช้ความพยายามในข้อนี้ไม่น้อย ถึงกับยืนยันบันทึกไว้ดูจตนเองได้เข้าไปนั่งอยู่ในหัวใจพันบุตรศรีเทพ จึงเป็นเหตุให้ได้โอกาสทราบสิ่งลับในอกพันบุตรศรีเทพ ซึ่งคนธรรมดาไม่อาจมีหนทางจะทราบได้เลย นั่นคือเมื่อพันบุตรศรีเทพได้รับมหากษัตริย์ราชทานแล้ว “ก็ล่วงรู้พระราชอัธยาศัยว่านางพญารักใคร่”

สงครามอาจตั้งต้นจากน้ำผึ้งหยดเดียว และทำนองเดียวกันความรักอาจตั้งต้นจากสิ่งทีเล็กยิ่งกว่าหยดน้ำผึ้งก็ได้ จริ่งอยู่หอหมากกับดอกจำปาอาจเป็นจุดแรกแห่งนิยายพิศวาสของคนทั้งสอง แต่เพียง

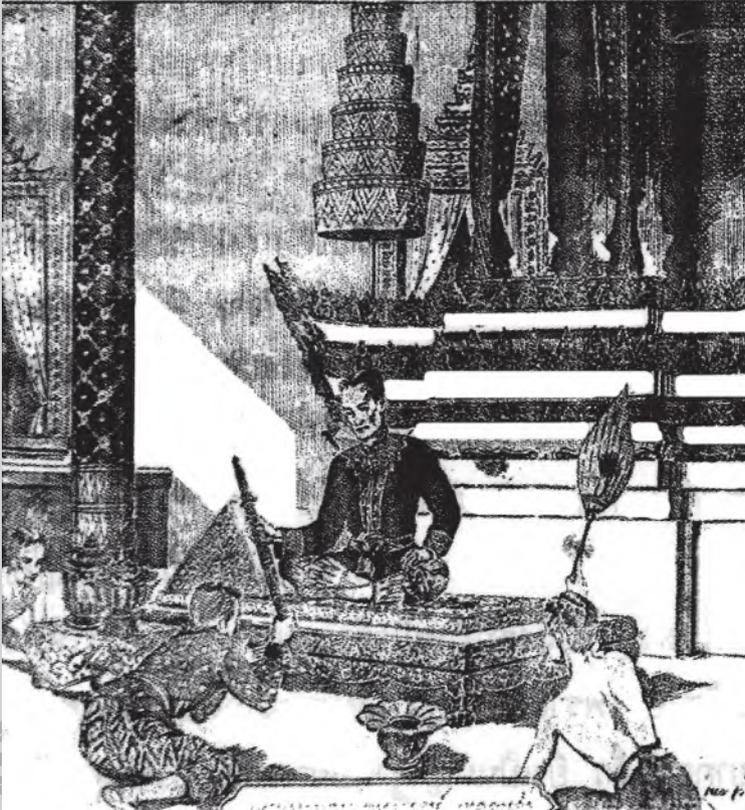
จุดแรก ซึ่งต้องการขยายตัวต่อไป ไม่ใช่เป็นทั้งที่ขึ้นต้นและจบลงในจุดเดียวกัน อันเป็นลักษณะความรักที่รวดเร็วน่าซึ้งมาก ผู้หญิงธรรมดาหรือจะว่าให้เลวลงไปถึงขั้นผู้หญิงข้างถนน จะหาทางให้ตัวเองไปเสียตัวกับผู้ชาย เพราะทราบความหมายจากดอกจำปากดอกเดียวกันก็ยากแสนยากอยู่แล้ว ยิ่งเป็นหญิงฐานะอย่างแม่อยู่หัวศรีสุดาจันท์ เป็นขวัญเมืองและขวัญของลูก จะตัดใจมีผู้ที่ต่ำต้อยเพราะดอกจำปาเข้ามาบอกรักเพียงดอกเดียวสองดอกนั้นเหลือวิสัย! หรือถ้าจะกล่าวกันว่าแม่ศรีสุดาจันท์สันดานกำเรียบราจจริตนัก ก็ขุนชินราชผู้รักษาหอพระข้างในคนเก่ามีอยู่ จะต้องสับเปลี่ยนเอาตัวผู้รักษาหอพระข้างหน้าเข้ามาข้างในทำไมกัน? ข้อนี้หากจะมีข้อสันนิษฐานเถียงกันไปอีกว่า ขุนชินราชไม่หนุ่ม กระชุ่มกระชวยสวยเหมือนพันบุตรศรีเทพ...เราก็มองเข้าไปในใจกันว่า ฝ่ายหญิงสันดานหนักในทางนี้แล้ว ก็คนที่มิสันดานหนักทางนี้และถึงปานฉะนี้ด้วยทั้งเพศชายเพศหญิงย่อมเหมือนกันหมด คือไม่ปรากฏว่าต้องพิถีพิถันเลือกรูปและวัยของอีกฝ่ายเลย คนที่มีสันดานเช่นนี้ย่อมมุ่งแต่จะได้เรียงโลภก็ยี่เป็นสำคัญ แม่ศรีสุดาจันท์สันดานกำเรียบราจจริตแล้ว จะรื้อนรอนเอาพันบุตรศรีเทพเข้าไปรักษาหอพระข้างในทำไม ในเมื่อขุนชินราชก็เป็นผู้ชายบริบูรณ์?

หากเราไม่ประสงค์มอมความรักของคุณี้ให้ดำ และไม่มองสิ่งหนึ่งสิ่งใดด้วยแง่ร้ายอย่างเดียวแล้ว ก็ขอเชิญท่านที่มีใจเป็นกลางมาชุมนุมกัน ตั้งต้นพิจารณาความสัมพันธ์ของคนทั้งสองคนเราจะไม่พิจารณาไขว่ไขว่ไปยังจุดอื่น จะมองไปตรงจุดเดียวกับพงศาวดาร คือที่ห่อหมากและดอกจำปาเหมือนกันดูที่หรือ ดูสิว่าเราพอจะมีทางพบความรักที่แตกต่างไปจากพงศาวดารประณามไว้ได้บ้างหรือไม่?

เราจะพิจารณาดังนี้...

ใบไม้แดง

พิศมัยสารรายทศ

ปกนิตยสาร “ใบไม้แดง” ฉบับที่ลงเรื่อง
“รักหลังราชบัลลังก์” ตอนแรก

แม่อยู่หัวส่งห่อหมากมาพระราชทานพนักงานรักษาหอพระ ภายหลังวันที่เสด็จประพาสหอพระ ด้วยความพอพระทัยต่อการรับเสด็จ ของเจ้าพนักงาน และอาจเกิดพระกรุณาเป็นพิเศษที่เห็นพนักงานผู้นั้นยัง หน่อมแกว้ย ไม่ใช่ผู้ใหญ่กร่างงานมานานเหมือนขุนชินราช แต่เครื่องขริ่ม สำรวมเหมือนกัน ซึ่งคุณลักษณะอันนี้สมกับตำแหน่งผู้ดูแลสถานอัน เป็นที่เคารพบูชาอย่างสูง แต่การพอพระทัยทั้งนี้เป็นการเล็กน้อยส่วน พระองค์ ไม่ใช่ราชการแผ่นดินโดยตรง จึงไม่ประทานของที่มีความหมาย ในทางมีความชอบต่อราชการแผ่นดิน ประทานสิ่งเล็กๆ น้อยๆ แต่เลือก ที่เข้าใจว่า ข้าผู้รับจะปลื้มปีติว่าได้รับฐานข้าสนธิในพระแม่เจ้าจริง ๆ

และ (ถ้า) ในกาลและสถานครั้งนั้น ตรงทางขึ้นบันไดหอพระ จะได้มีต้นจำปาปลูกไว้คู่หนึ่ง กำลังแตกดอกสล้าง เจ้าหน่อมก็ถือโอกาส ส่งเข้าไปถวาย โดยถือเป็นของในพระราชฐาน ทั้งอยู่ในขอบเขตที่ตัว ดูแล เป็นเครื่องหาง่าย และเหมาะสำหรับสำแดงความจงรักภักดียิ่งกว่า สิ่งอื่น เหมือนคนสว่นยอมหักยอมตายเพื่อความจริงไม่มีราคาค่างวดอะไร หากเป็นของอยู่กับสว่นของเขาส่งมากำหนดเจ้าขุนมูลนายฉะฉนั้น หมาก กับดอกจำปาจะเกิดความหมายกว้างใหญ่ออกไปก็ได้ แต่สองสิ่งนี้จะ ต้องเดินสว่นทางกันเนื่องๆ ไม่ใช่ฝ่ายละห่อ เจ้าของสิ่งของทั้งสองฝ่าย ก็เกิดรักกัน นางพญาม่ายสาวจะยิ่งเกิดความเมตตากรุณา เจ้าหน่อมที่ ช่างนอบน้อม เจ้าหน่อมจะตีเม็ดตำในพระกรุณาและนับวันยิ่งทวีความจงรัก ภักดี วันเวลาจะค่อยๆ พาคนทั้งสองมาถึงความรักดินแดน ซึ่งมีอภินิหาร อำนาจพอจะบันดาลให้ใครๆ ทำอะไรก็ได้ เมื่อใครๆ ที่ว่านั่นได้ถูกพามา ถึงขอบเขตดินแดนอันมหาศักดิ์สิทธิ์นี้

แม่ (ถ้า) เป็นไปเช่นว่านี้บ้าง เราก็ได้เรื่องรักที่ไม่สกปรกตำซ้ำ แตกต่างไปจากธรรมดาธรรมชาตินมนุษย์ แม่ชาวฟ้าทอดเนื้อทอดตัวลง

มาเพราะเกิดแต่ความเมตตากรุณารั้งก่อน ข้างพ่อชาวดินก็บังอาจเงยหน้าอ้าแขนขึ้นไปรับ เพราะความภักดีตั้งขึ้นให้กล้าตามแทน มันจะผิดทำนองคลองโลกไปถึงไหนกันเทียว!

พูดถึงทำนองคลองธรรม ข้าพเจ้าหาพงศาวดารพบแต่ว่าแม่ศรีสุดาจันทร์เป็นม่าย จึงหาพบไม่ว่า ‘คนชั่วช้าที่น่ารัก’ ของข้าพเจ้าเป็นชู้เมียใคร กล่าวเฉพาะตอนคนทั้งคู่รักกัน ข้าพเจ้ามองไม่เห็นว่าเขาผิดศีลธรรม แต่พบสิ่งซึ่งข้าพเจ้าไม่ใช้คำว่า ‘ผิด’ ยอมใช้เพียงว่า “บกพร่อง” ในเรื่องประเพณีของกาลสมัยครั้งนั้นเท่านั้น แต่เราจะเอาอะไรในเรื่องประเพณีเล่า เมื่อเราได้พูดกันอยู่ถึงสิ่งที่ใหญ่หลวงกว่าประเพณีมากนักคือ รัก!

ขุนเขาอันเป็นที่ยิ่งใหญ่กว่าขุนเขาลูกอื่น คือความเข้าใจในบรมเดชาานุภาพของความรักนั้น เราก็ได้ข้ามมาได้แล้ว จึงไม่เป็นการเปลืองเวลาสำหรับข้ามเขาเล็กๆ ลูกอื่นต่อไป เมื่อเราเข้าใจในคำว่ารักแล้ว ข้าพเจ้าก็อาจปิดนามอันไม่เป็นมงคลไปจากขุนวรวงษาเสียได้ ในคราวเดียวกันอีกนามหนึ่ง คือคนหนักในกามคุณ อันว่ากามคุณกับความรักไม่เหมือนวิสกี้กับเบียร์ ซึ่งเราจะชี้หลักฐานง่ายๆ ได้ด้วยเครื่องวัดตักิริของกรมสรรพสามิต ข้าพเจ้าไม่พบความรักรุนแรงขนาดไหนจึงจะเข้าชั้นกามคุณ และไม่พบว่ากามคุณขนาดอ่อนบางแคไหน จึงควรเรียกความรัก ถ้าเรายังต้องเข้าใจสองสิ่งรวมๆ รั้วๆ กันอยู่ ข้าพเจ้าก็อยากเรียกคนชั่วในพงศาวดารผู้นี้ว่า คนหนักในความรัก

บัดนี้เราจะได้ศึบพิเคราะห์ไปถึงตอนที่ขุนวรวงษาริราชก้าวขึ้นสู่บัลลังก์ อันเป็นเหตุให้ได้นามคนทรยศ คนฆ่าคน คนก่อความเดือดร้อนสืบไป

ขุนวรวงษาอาจพอใจในการบำเพ็ญชีวิตอย่างเจียมๆ แต่แสนสุขที่เป็นยอดรักของนางพญาและเมียยอดรักเช่นนั้นก็ได้ ถ้าการแพทย์

สมัยโน้นรุ่งจำเรียวเหมือนปัจจุบันนี้ แล้วการคุมกำเนิดให้ผลแน่นอน แต่พงศาวดารไม่ได้บอกเราหรือว่า ความจำเป็นบังคับให้ขุนวรวงษาต้องก้าวขึ้นบัลลังก์ รักษาความปลอดภัยของตนและเมียรักในเมื่อนางพญามีครรภ์ การต่อสู้และการฆ่าเกิดขึ้นในระยะนี้ เหตุการณ์แวดล้อมทำให้ขุนวรวงษาต้องทำเช่นนั้นมิใช่หรือ? เป็นการต่อสู้ซึ่งเขาไม่ฆ่า พวกที่เกลียดเขาก็ต้องฆ่าเขาหรือมิใช่? ข้าพเจ้าจะไม่พูดเรื่องนี้ยาวนัก จะเพียงขอให้ท่านคิดโดยพาท่านไปนั่งเคียงแม่อยู่หัวศรีสุดาจันท์ ในฐานะขุนวรวงษาราช ท่านจะทำอย่างไร กับลำศัตรูที่ซ่องสุมกันคอยคิดล้างผลาญท่าน? ข้าพเจ้าไม่เชื่อว่าท่านจะงอมืองอเท้า

ดังฤาเมื่อมีความจำเป็นมาถึง ต่างฝ่ายต่างก็จะเจตนาประหัตประหารกันแล้ว ฝ่ายหนึ่งจึงควรได้ชื่อว่าคนทรยศ คนฆ่าคน ผู้ก่อความเดือดร้อนไปแต่ฝ่ายเดียว?

และเราจะได้เข้าไปถึงอมงคณาม “โจรลักราชสมบัติ” ของเขาต่อไป

ขุนวรวงษาเป็นจำเลย ผู้ต้องหา เมื่อเราจะฟังว่าพฤติกรรมอันใดเล่าที่ทำให้เขาถูกต้องหาเช่นนั้น เราก็จำจะต้องฟังฝ่ายกล่าวหาก่อน คือความในพงศาวดารฉบับของเก่าไม่ให้เหตุผลโดยตรงในข้อความหากในสารบัญญัตібกษัตริย์ ขำนามขุนวรวงษาราชไปเสีย คือเอาแผ่นดินพระยอดฟ้ากับพระมหาจักรพรรดิต่อเนื่องกันแล้ววงเล็บไว้ว่า ยกขุนวรวงษาเสียจากลำดับกษัตริย์ แต่ในประวัติศาสตร์สากลของหลวงวิจิตรวาทการ ให้เหตุผลไว้มากกว่าฉบับของเก่า ดังนี้

โดยเหตุที่ขุนวรวงษาราช ครองราชสมบัติอยู่เพียง ๔๒ วัน และไม่ได้เป็นคนสำคัญ หรือทำประโยชน์อะไรแก่ประเทศเลย ทั้งทำความเดือดร้อนแก่คนเป็นอันมาก พงศาวดารจึงถือว่าเป็นโจรลักราช

สมบัติ และไม่นับเข้าในลำดับกษัตริย์กรุงสยาม

ถ้าเราจะถือเอาคำของท่านผู้รู้ผู้นี้ซึ่งอธิบายละเอียดกว่าเป็นทางพิเคราะห์กัน และเราจะแยกเหตุผลสำคัญในคำอธิบายนี้เป็นข้อๆ ก็จะได้ข้อที่สำคัญ ๒ ข้อ คือ

๑. วันในราชสมบัติสั้น

๒. ไม่ได้ทำประโยชน์อะไรแก่ประเทศ

แต่จากหนังสือเล่มเดียวกันนั้น เราก็พบความในหน้าอื่นซึ่งเป็นคำแก้ต้นเหตุ ๒ ข้อที่ว่า ชุนวรวงษาเป็นโจรลักราชสมบัติได้ดังงามอยู่เหมือนกัน ในข้อวันครองราชย์สั้น ข้าพเจ้าพบว่าเจ้าทองลั่นได้ถูกยอมรับนับถือว่าเป็นกษัตริย์ โดยวันครองราชย์มีเพียง ๗ วันเท่านั้นเอง ในข้อไม่ได้ทำประโยชน์ ข้าพเจ้าก็พบกษัตริย์ไทยพระองค์หนึ่ง คือ พระรามราชาธิราช ผู้ซึ่งในหนังสือเล่มเดียวกันนั้นกล่าวว่า “ครองราชสมบัติอยู่ ๑๕ ปี ไม่ปรากฏว่าได้ทรงทำอะไรมุ่งเป็นการสำคัญ” ๑๕ ปี ซึ่งอยู่อย่างความสงบภายในปกติแต่ไม่ทำอะไรมุ่งกับไม่ได้ทำอะไรมุ่งในจำนวนอันต้องคอยระวังผู้คิดร้ายศัตรูภายในตลอด ๔๒ วันนั้น เราควรจะเห็นอกเห็นใจข้างไหนมากกว่ากัน?

ส่วนในข้อทำความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่นเป็นอันมาก เราก็พบพระเจ้าแผ่นดินที่ก้าวขึ้นราชบัลลังก์โดยเสด็จพระราชดำเนินมาบนความเดือดร้อนของผู้อื่น หลายต่อหลายพระองค์ จนต้องถือกันเป็นธรรมดาของการผลัดแผ่นดิน พระเพทราชา พระพุทธเจ้าเสือทำทารุณอย่างไรก่อนเสวยราชย์ เราไม่ต้องพูดถึงแต่ยังมีกษัตริย์อีกองค์หนึ่งซึ่งประวัติศาสตร์เล่มเดียวกันนั้นพรรณนาว่า “เมื่อได้ทำลายชีวิตมนุษย์ตั้งหลายร้อย ฆ่าหลานซึ่งควรได้ราชสมบัติ ฆ่าเจ้านายซึ่งหาความผิดมิได้และฆ่าพระภิกษุในบวรศาสนาผู้ทรงกาสาวิสูตร เสรีจแล้วก็ขึ้น

เสวยราชย์ทรงพระนามว่าสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๓”

นี่พอกันหรือยัง ที่จะดูกันถึงว่าความทารุณในคราวแย่งราชสมบัตินั้น เกือบจะเป็นธรรมเนียมประเพณีเสียแล้ว? ถ้ายังไม่พอขอให้อ่านต่อไป

แม้จนพ่อพระยอดฟ้าหรือผิวแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์คนแรกคือพระไชยราชานั้นเล่า ก็ชิงราชสมบัติจากพระเจ้ารษฎาธิราชชั้นษา ๕ ขวบ ผู้เป็นหลานแท้ๆ ของพระองค์และฆ่าเสียด้วย เพราะฉะนั้นถ้าพิจารณากันว่าเป็นเรื่องของกรรมสนองกรรมแล้วก็น่าจะฟังว่า พระยอดฟ้าต้องรับใช้กรรมแทนบิดาอยู่บ้าง

เราพบหลายมือในพงศาวดารที่ไม่ได้สะอาดไปกว่ามือขุนวรรวงษาธิราช แต่ทำไมเราจะเจาะจงเอาแต่มือเจ้ากรรมมือเดียว ว่าเป็นมือที่ลักราชสมบัติ

จากความรู้สึกลึกซึ้งในเหตุนี้ เหตุนี้มาปะติดปะต่อกันแล้ว ทั้งนี้ ข้าพเจ้าไม่เห็นขุนวรรวงษาธิราชเป็นคนชั่วคนผิดอย่างไรไม่ว่าในเหลี่ยมรักหรือเหลี่ยมต่อผู้ตลอดจนเหลี่ยมของการช่วงชิงอำนาจในการครองราชย์ครั้งสมัยนั้น

แต่อย่างไรก็ดี ข้อความที่เขียนมาข้างต้นนั้น จุดสำคัญของข้าพเจ้าไม่ใช่อยู่ที่จะเสนอข้อหักล้างหลักฐานของพงศาวดารและท่านผู้รู้ ข้าพเจ้าไม่บังอาจจะทำการเกินสติปัญญาเช่นนั้น จุดสำคัญของข้าพเจ้าในการที่เห็นว่าขุนวรรวงษาไม่ชั่ว อยู่ที่ข้าพเจ้าโดยตรง อยู่ที่อาชีพ คือ การประพันธ์ของข้าพเจ้าโดยตรง

ปรกติวิสัย เมื่อข้าพเจ้าจะกล่าวถึงชนิดของบทประพันธ์ดังที่เขียนนี้ อย่างจะให้สั้นรัดกุมที่สุดก็กล่าวเพียงว่าเรื่องทำนองพงศาวดาร